

ทัศนะของวัยรุ่นไทยต่อความสำคัญของการนับถือพระพุทธศาสนากับชีวิตที่ดี

THAI ADOLESCENTS' PERCEPTIONS OF THE IMPORTANCE OF BUDDHISM FOR A GOOD LIFE

วรรณวิสาข์ ไชโย

Wanwisa Chaiyo

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand

Corresponding author E-mail: wanwisa.c@cmu.ac.th

Received 8 February 2026; Revised 28 March 2026; Accepted 31 March 2026

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์: ตลอดช่วงประวัติศาสตร์ไทย พระพุทธศาสนาทำหน้าที่เป็นกรอบจริยธรรมและแหล่งสร้างความหมายชีวิต ผ่านหลักศีลธรรมและการฝึกสติที่กำกับพฤติกรรมส่วนบุคคลและความสัมพันธ์ทางสังคม อย่างไรก็ตาม ในบริบทสังคมดิจิทัลและเศรษฐกิจแข่งขันสูงช่วงทศวรรษที่ผ่านมา บทบาทของศาสนาในชีวิตประจำวันของวัยรุ่นไทยลดลงอย่างเห็นได้ชัด การปฏิบัติศาสนกิจและการศึกษาหลักธรรมมีความสับสนน้อยลง ขณะที่ความสำเร็จทางวัตถุและการยอมรับในสื่อสังคมออนไลน์กลับกลายเป็นเกณฑ์วัดคุณค่าชีวิตหลัก ภาวะดังกล่าวสัมพันธ์กับปัญหาความเครียด ความสับสนเชิงอัตลักษณ์ และการขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ จึงก่อให้เกิดคำถามสำคัญว่า “ชีวิตที่ดี” ของเยาวชนไทยร่วมสมัยยังมีรากฐานเชื่อมโยงกับหลักศาสนาเพียงใด

วิธีดำเนินการวิจัย: การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2567 คัดเลือกโดยใช้การสุ่มแบบเจาะจงและการสุ่มแบบสโนว์บอล แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาและเข้าร่วมกิจกรรมชมรมพุทธศิลป์ จำนวน 10 คน และวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนา ซึ่งเคยนับถือพระพุทธศาสนามาก่อนและประกาศตนว่าไม่นับถือศาสนาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 10 คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 20 คน หรือจนกว่าข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว (Data Saturation) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบกึ่งโครงสร้าง และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถูกบันทึกเสียงและถอดความแบบคำต่อคำ จากนั้นผู้วิจัยอ่านบทวนข้อมูลหลายครั้งเพื่อทำความเข้าใจกับข้อมูลและดำเนินการเข้ารหัสข้อมูล (Coding) จากประเด็นสำคัญที่ปรากฏในข้อมูล ต่อมาเข้ารหัสที่มีความสัมพันธ์กันมาจัดกลุ่มและสังเคราะห์เป็นประเด็นหลักและประเด็นย่อยตามแนวทางการวิเคราะห์ตามประเด็น (Thematic Analysis) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ตามประเด็น (Thematic Analytical Description) โดยใช้คำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลประกอบการอธิบายผลการวิจัย

ผลการวิจัย: วัยรุ่นไทยทั้งที่นับถือพระพุทธศาสนาและไม่นับถือศาสนาเห็นพ้องกันว่า หลักธรรมบางประการของพระพุทธศาสนาสามารถนำไปใช้ส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่ดีได้จริงในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะในฐานะเครื่องมือในการทำความเข้าใจปัญหา ควบคุมอารมณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล แม้วัยรุ่นที่ไม่นับถือศาสนาจะไม่มองว่าชีวิตที่ดีจำเป็นต้องตั้งอยู่บนศาสนาโดยตรง แต่ยังคงเลือกใช้หลักธรรมบางประการ เช่น อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ กฎแห่งกรรม และการฝึกสติสมาธิ เป็นแนวทางในการจัดการชีวิตประจำวัน

ความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา: เมื่อพิจารณาในเชิงพุทธจริยศาสตร์ ผลการวิจัยสะท้อนว่าทัศนคติของวัยรุ่นไทยเกี่ยวกับชีวิตที่ดีที่มีความสอดคล้องกับพุทธจริยศาสตร์ทั้งสามระดับ ได้แก่ ศีล 5 กุศลกรรมบถ 10 และอริยมรรคมีองค์ 8 อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างวัยรุ่นทั้งสองกลุ่มอยู่ที่แรงจูงใจและฐานความชอบธรรมของการยึดถือศาสนา โดยวัยรุ่นที่นับถือพระพุทธศาสนามักได้รับอิทธิพลจากสถาบันครอบครัว ศาสนา และการศึกษา ขณะที่วัยรุ่นที่ไม่นับถือศาสนาให้ความสำคัญกับเหตุผลเชิงปัจเจกนิยม ประโยชน์นิยม และประสบการณ์ตรงเป็นหลัก

สรุป: ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นกระบวนการทำให้พระพุทธศาสนาเป็น “ฆราวาสนิยมเชิงจริยศาสตร์” (Secular Buddhist Ethics) ที่ไม่ได้ปฏิเสธศาสนา แต่ทำให้ศาสนาแปรรูปเป็นกรอบคุณค่าทางจริยธรรมที่อิงเหตุผล ประสบการณ์ และความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคล

คำสำคัญ: ชีวิตที่ดี, พุทธจริยศาสตร์, ปัจเจกนิยม, ประโยชน์นิยม, ฆราวาสนิยม

Abstract

Background and Objectives: Historically, Buddhism has served as a major ethical framework in Thai society, providing moral orientation and a source of existential meaning through the observance of precepts and the cultivation of mindfulness. In the context of rapid digitalization and intensified economic competition over the past decade, however, the role of religion in the everyday lives of Thai adolescents appears to have diminished. Regular participation in religious activities and sustained engagement with Buddhist teachings have become less consistent, while material achievement and social recognition, particularly within social media environments, are increasingly used as benchmarks for self-worth. This shift may be linked to growing concerns regarding psychological distress, identity uncertainty, and the erosion of stable meaning structures among youth. It thus raises a critical question: To what extent does the contemporary conception of the "Good Life" among Thai adolescents remain grounded in religiously informed moral frameworks?

Methodology: This study employed a qualitative research methodology. The informants were undergraduate students at Chiang Mai University during the 2024 academic year. Participants were selected using purposive sampling and snowball sampling techniques and were divided into two groups: 1) Thai youths who identified as Buddhists and actively participated in activities of a Buddhist Arts Club (n = 10), and 2) Thai youths who identified as non-religious but had previously been Buddhists and had declared themselves non-religious for at least one year (n = 10). A total of 20 participants were included, or until data saturation was reached. The research instruments consisted of a demographic questionnaire, semi-structured in-depth interviews, and non-participant observation. Interview data were audio-recorded and transcribed verbatim. The researcher then repeatedly reviewed the transcripts to gain familiarity with the data and conducted initial coding to identify key issues emerging from the data. Related codes were subsequently grouped and synthesized into themes and sub-themes using thematic analysis. The findings were then presented through thematic analytical description, supported by direct quotations from participants to illustrate and substantiate the interpretations.

Main Results: The findings indicate that both Buddhist and non-religious Thai youths share the view that certain Buddhist teachings can be practically applied to promote a good life. In particular, these teachings are perceived as useful tools for understanding life problems, regulating emotions, and making rational decisions. Although non-religious youths do not consider a good life to be necessarily grounded in religion, they still selectively adopt certain Buddhist principles, such as the Four Noble Truths, the Three Characteristics of Existence, the law of karma, and mindfulness and meditation practices, as practical guidelines for managing their daily lives.

Involvement to Buddhadhamma: From a Buddhist ethical perspective, the findings reflect that Thai youths' conceptions of the good life are consistent with three progressive levels of Buddhist ethics: The Five Precepts (Pañca-sīla), the Ten Wholesome Courses of Action (Kusala-kammamārga), and the Noble Eightfold Path (Ariya-aṭṭhaṅgika-magga). However, a key difference between the two groups lies in their motivational foundations and sources of justification. Buddhist youths tend to be influenced by institutional factors such as family, religion, and education, whereas non-religious youths place greater emphasis on individual reasoning, utilitarian considerations, and direct personal experience.

Conclusion: The findings of this study reveal an ongoing process of transforming Buddhism into what may be termed "Secular Buddhist Ethics." Rather than rejecting religion, this transformation reconfigures Buddhism into a rationally grounded ethical framework anchored in individual experience, critical reflection, and personal responsibility.

Keywords: Good Life, Buddhist Ethics, Individualism, Utilitarianism, Secularism

บทนำ

แม้ว่าสังคมไทยจะเปิดกว้างต่อเสรีภาพในการนับถือศาสนา แต่ในเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมคนไทยส่วนใหญ่ยังคงยึดถือพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของค่านิยมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตมาอย่างยาวนาน อย่างไรก็ตาม งานสำรวจเยาวชนไทยระดับอุดมศึกษาพบว่า แม้นักศึกษาร้อยละ 86 จะระบุว่าตนเป็นพุทธศาสนิกชน แต่ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนากลับอยู่เพียงระดับปานกลาง โดยมีเพียงส่วนน้อยที่สวดมนต์หรือเข้าวัดอย่างสม่ำเสมอ และมีเพียงประมาณครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่ระบุว่าค่านิยมทางพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่สำคัญในชีวิต (Anamwathana, 2025)

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นท่ามกลางบริบทของโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีดิจิทัล และระบบเศรษฐกิจที่เน้นการแข่งขันและบริโภคนิยม ซึ่งส่งผลให้กรอบคุณค่าของคนรุ่นใหม่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ ความสำเร็จทางวัตถุและการยอมรับในสื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นเกณฑ์สำคัญในการประเมินคุณค่าของชีวิต ขณะที่บทบาทของศาสนาในชีวิตประจำวันลดลงอย่างเห็นได้ชัด นักคิดทางพุทธศาสนาบางท่านชี้ว่าแนวโน้มดังกล่าวอาจนำไปสู่ความอ่อนแอทางสังคม เนื่องจากการพึ่งพาค่านิยมบริโภคนิยมและการแสวงหาผลประโยชน์ระยะสั้นอาจลดทอนความเพียรพยายามในการพัฒนาตนเองและสังคม (Phra Thammapitaka, 1999)

วัยรุ่นไทยในปัจจุบันต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของกรอบคุณค่าดังกล่าวสัมพันธ์กับความท้าทายทางสังคมและจิตใจของเยาวชน เช่น ความเครียด ความสับสนเชิงอัตลักษณ์ และพฤติกรรมเสี่ยงบางประการ นอกจากนี้ กระแสโลกาภิวัตน์ยังทำให้คนรุ่นใหม่บางส่วนตั้งคำถามต่อบทบาทของสถาบันศาสนาและเล็งกนิยามตนเองว่าเป็นกลุ่ม Spiritual but Not Religious (SBNR) หรือไม่ระบุตนว่ามีศาสนา โดยมีได้จำเป็นต้องปฏิเสธคุณค่าทางจิตวิญญาณ แต่ไม่ยึดถือศาสนาในฐานะสถาบันหรือความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้

ด้วยเหตุผลหรือวิทยาศาสตร์ (Satchayanon, 2024) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดคำถามสำคัญว่า ในบริบทของสังคมไทยร่วมสมัย แนวคิดเรื่อง “ชีวิตที่ดี” ของเยาวชนยังคงมีความเชื่อมโยงกับหลักคำสอนทางศาสนาเพียงใด ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของวัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาและวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนาที่มีต่อความสำคัญของพระพุทธศาสนาและความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเรื่อง “ชีวิตที่ดี” ทั้งนี้ ผลการศึกษาคาดว่าจะป็นฐานข้อมูลเชิงวิชาการและเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณค่าจริยธรรม และสุขภาพทางจิตของเยาวชนในสังคมไทยร่วมสมัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อการให้ความสำคัญของการนับถือพระพุทธศาสนากับชีวิตที่ดีของวัยรุ่นไทยตามทฤษฎีพุทธจริยศาสตร์และเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อการนับถือพระพุทธศาสนากับชีวิตที่ดีของวัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนากับวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรเป็นนักศึกษาที่ศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling) แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นวัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา โดยสังกัดชมรมพุทธศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 10 คน และกลุ่มที่ 2 เป็นวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนา โดยเป็นวัยรุ่นที่เคยนับถือพระพุทธศาสนามาก่อน แต่ภายหลังประกาศตนว่าไม่นับถือศาสนาเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 10 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 20 คน หรือจนกว่าจะได้ข้อมูลอิ่มตัว (Data saturation) ทั้งนี้คัดเลือกจากผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการและเต็มใจให้ข้อมูล จากนั้นให้ผู้ได้รับการคัดเลือกคนแรกเสนอผู้ที่มีลักษณะใกล้เคียงต่อไปเรื่อย ๆ จนได้ข้อมูลครบตามจำนวนที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบในการกำหนดประเด็นคำถาม
2. สร้างแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านปรัชญา ศาสนา เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงความเหมาะสมของภาษาและเนื้อหา

4. ทดลองใช้เครื่องมือ (Pilot Testing) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อประเมินความชัดเจนของคำถาม ลำดับคำถาม และระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาแนวคิดและแนวการปฏิบัติเป็นเบื้องต้น และพยายามสร้างสัมพันธภาพและความไว้วางใจ จากนั้นจึงได้พูดคุยและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการให้ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ถูกบันทึกเสียงและถอดความแบบคำต่อคำ จากนั้นผู้วิจัยอ่านทบทวนข้อมูลหลายครั้งเพื่อทำความเข้าใจกับข้อมูลและดำเนินการเข้ารหัสข้อมูล (Coding) จากประเด็นสำคัญที่ปรากฏในข้อมูล ต่อมานำรหัสที่มีความสัมพันธ์กันมาจัดกลุ่มและสังเคราะห์เป็นประเด็นหลัก

และประเด็นย่อยตามแนวทางการวิเคราะห์ตามประเด็น (Thematic Analysis) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ตามประเด็น (Thematic Analytical Description) โดยใช้คำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลประกอบการอธิบายผลการวิจัย

ส่วนการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งใช้การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) และการทบทวนกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลการวิจัยสะท้อนมุมมองของผู้ให้ข้อมูลอย่างถูกต้องและเชื่อถือได้

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

Table 1 Demographic Characteristics of Participants (N = 20)

Characteristic	n	%
Religious affiliation		
- Buddhist	10	50
- No religion	10	50
Gender		
- Male	7	35
- Female	6	30
- LGBTQ+ / Gender diverse	7	35
Field of study		
- Health sciences	1	5
- Science and technology	3	15
- Humanities and social sciences	16	80
Grade point average (GPA)		
- Below 2.00	-	-
- 2.01-2.50	1	5
- 2.51-3.00	7	35
- 3.01-3.50	6	30
- Above 3.50	6	30
Region of hometown		
- Northern Thailand	12	60
- Northeastern Thailand	3	15
- Central Thailand (excluding Bangkok)	2	10
- Southern Thailand	1	5
- Bangkok	2	10
Current living arrangement		
- Living with parents	5	25
- Single dormitory	13	65
- Shared dormitory	-	-
- Relative's house	2	10
- Rental house	-	-

Table 1 Demographic Characteristics of Participants (N = 20) (Continued)

Characteristic	n	%
- Apartment	-	-
- Other	-	-
Parents' educational level		
- Primary school	3	15
- Lower secondary school	1	5
- Upper secondary school	4	20
- Diploma / associate degree	-	-
- Bachelor's degree	7	35
- Higher than bachelor's degree	5	25
Monthly personal expenses (THB)		
- Below 1,000	-	-
- 1,001-2,000	-	-
- 2,001-3,000	-	-
- 3,001-4,000	3	15
- 4,001-5,000	5	25
- Above 5,001	12	60
Frequency of participation in religious activities		
- Never	3	15
- 3-6 times per year	8	40
- 6-12 times per year	9	45

ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามเพศประกอบด้วยเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 35 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 30 และเพศทางเลือก คิดเป็นร้อยละ 35 กลุ่มตัวอย่างแบ่งตามสาขาวิชาที่กำลังศึกษาประกอบด้วย สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาคือสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 15 และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 5 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีช่วงเกรดเฉลี่ยสะสม 2.51-3.50 โดยไม่มีผู้ที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 กลุ่มตัวอย่างแบ่งตามภูมิลำเนาเดิม ประกอบด้วยภาคเหนือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 15 ภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 10 กรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 10 และภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 5 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อยู่หอพักเดียวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65 รองลงมาอาศัยอยู่กับบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 25 และอาศัยอยู่บ้านญาติ คิดเป็นร้อยละ 10 ระดับการศึกษาของผู้ปกครองแบ่งออกเป็นผู้ปกครองที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมาคือผู้ปกครองที่จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 25 ผู้ปกครองที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 20 ผู้ปกครองที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 15 และผู้ปกครองที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 5 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ของวัยรุ่นส่วนใหญ่อยู่ที่ 5,001 บาทขึ้นไป รองลงมาคือค่าใช้จ่ายต่อเดือนของวัยรุ่นอยู่ที่ 4,001-5,000 บาท ส่วนความถี่ของการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาต่อปีส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 6-12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมา คือการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาต่อปีอยู่ระหว่าง 3-6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 40 และไม่เคยเข้าร่วมพิธีกรรม ทางศาสนาเลย คิดเป็นร้อยละ 15

จากลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ปัจจัยทางเพศ สาขาวิชาที่กำลังศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสม ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของวัยรุ่นไทย ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญต่อการนับถือพระพุทธศาสนา เนื่องจากในสังคมปัจจุบันที่ได้รับอิทธิพลจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และในสถานศึกษาเน้นหลักสูตรที่มีการเรียนการสอนแบบวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาสิ่งที่พิสูจน์ได้และสามารถอธิบายได้ด้วยหลักเหตุผล ทำให้วัยรุ่นไทยมีแนวโน้มเชื่อหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่สามารถพิสูจน์และอธิบายได้ ไม่เชื่อเรื่องมงาย ดังเช่นผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10 กล่าวว่า “รู้สึกว่ามันคือการที่เราอยู่กับความเป็นจริงเพราะว่าพระพุทธศาสนาสำหรับตัวเรา คิดว่ามันเป็นทางวิทยาศาสตร์ที่มีจุดที่สัมพันธ์กับความเป็นจริงนะคะ เราทำแบบนี้ เราจึงได้แบบนี้ อะไรอะคะ คิดว่ามันน่าจะสอดคล้องกับชีวิตความเป็นจริงที่เราต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับความเป็นจริง” (R10, 2025)

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการนับถือพระพุทธศาสนา ได้แก่ ภูมิสำเนา ผู้ที่อาศัยอยู่ด้วย และความถี่ของการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในระยะเวลาหนึ่งปีที่ผ่านมาพบว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา และวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนาที่มีภูมิสำเนาเดิมอยู่ในภาคเหนือจะมีความเชื่อทางไสยศาสตร์มากกว่าวัยรุ่นไทยที่มีภูมิสำเนาเดิมอยู่ในกรุงเทพฯ และภาคอื่น ๆ โดยวัยรุ่นไทยที่มีภูมิสำเนาอยู่ในภาคเหนือจะมีความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษว่าเป็นผีที่คอยปกป้องรักษาและทำให้ชีวิตอยู่ดีมีสุข ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการนับถือพระพุทธศาสนาพบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ด้วยมีความสัมพันธ์กับความถี่ของการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา โดยวัยรุ่นไทยที่อาศัยอยู่กับครอบครัวบิดามารดา ญาติพี่น้อง จะเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาบ่อยครั้งมากกว่าวัยรุ่นไทยที่อาศัยอยู่หอพัก โดยวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับครอบครัว บิดามารดา ญาติพี่น้อง มีอัตราการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาประมาณ 6-12 ครั้งต่อปี ทำให้ได้รับการปลูกฝังหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนามากกว่าวัยรุ่นที่อยู่หอพัก ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 กล่าวว่า “ตั้งแต่เด็กยกตัวอย่างนะครับเหมือนว่าตายายแบบปลูกฝังเราให้เข้าวัดทำบุญอะไรแล้วพอโตขึ้นมาแล้วก็เลยได้รับสิ่งที่ถูกปลูกฝังมาติดตัวเรามาด้วยพอโตมาแล้วก็กลายเป็นว่าติดเข้าวัดไปเลยอะไรแบบนี้ครับ” (R3, 2025) ซึ่งวัยรุ่นไทยที่เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนามีแนวโน้มให้ความสนใจพระพุทธศาสนาและสามารถเข้าใจแก่นแท้ของพระพุทธศาสนามากกว่าวัยรุ่นที่ไม่ได้เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 กล่าวว่า “แก่นแท้ของพุทธศาสนาในความคิดผมน่าจะเป็นหลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธเจ้าครับที่สอนเกี่ยวกับหลักต่าง ๆ หลักไตรลักษณ์ หรือว่าอาจจะเกี่ยวเกี่ยวกับการไม่เที่ยงหรือว่าอะไรต่าง ๆ ที่เป็นหลักคำสั่งสอนจะเป็นแก่นแท้ของพุทธศาสนาอะไรอย่างเงี้ยอะครับ” (R2, 2025) จากการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาและวัยรุ่นที่ไม่นับถือศาสนามีแนวโน้มการนับถือ “พระพุทธศาสนาในเชิงปฏิบัติ” โดยนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เช่น อริยสัจ 4 ขันธ์ 5 การฝึกสติ มีสมาธิ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันและเชื่อว่าทำให้ชีวิตดีขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Supanusont (2003) และ Phra Pittaya Sawekpan (2005) ที่ชี้ให้เห็นว่าชีวิตที่ดีในมุมมองทางพุทธจริยศาสตร์ หมายถึงการรู้เท่าทันทุกข์ ปราศจากการยึดมั่น ถือมั่น และสามารถเข้าถึงความสงบภายใน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Suphakit Supanyo (2021) ที่ชี้ให้เห็นว่าการมีสติสัมปชัญญะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับเหตุการณ์และปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการฝึกสติจะนำไปสู่การมีสมาธิและปัญญา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิต และงานวิจัยของ Mittsatsirikul (2022) พบว่าการนำหลักภาวนา 4 (กายภาวนา ศิลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา) มาใช้ในการดำเนินชีวิต ช่วยเสริมสร้างสุขภาวะทั้งด้านกาย จิตใจ สังคม และปัญญา

2. ทักษะที่มีต่อการนับถือพระพุทธศาสนากับชีวิตที่ดีของวัยรุ่นไทยตามทฤษฎีพุทธจริยศาสตร์

วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาและวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนามีทักษะป้องกันว่าหลักธรรมของพระพุทธศาสนาทำให้มีชีวิตที่ดี เนื่องจากหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 กล่าวว่า “ตามหลักคำสั่งสอนที่เป็นหลักธรรมต่าง ๆ นานาที่ใช้มาสอดคล้องกับชีวิตเรา ทั้งอริยสัจ 4 ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค อะไรต่าง ๆ ที่จะคอยสอนเราว่าให้เรามีแนวทางในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติในชีวิตประจำวันของเราต่อไปครับและจะทำให้ชีวิตเรารู้สึกดีขึ้น”

(R2, 2025) โดยวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนามีทัศนคติว่าการมีชีวิตที่ดีไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับหลักธรรมของศาสนาเพียงอย่างเดียว แต่มีปัจจัยอื่นที่มีผลทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้นได้เช่นกันขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของแต่ละบุคคล ครอบครัว และสังคม โดยวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนามีหลักปรัชญาชีวิตและแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเอง ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17 กล่าวว่า “การที่มีชีวิตที่ดีหรือไม่ดี คิดว่าขึ้นอยู่กับที่การดำเนินชีวิตของเรามากกว่า อยู่ที่ตัวเรามากกว่าว่าจะดำเนินชีวิตแบบไหนครับ ต่อให้เราไม่มีศาสนา เราก็มีแนวทางการดำเนินชีวิตนะครับ...การที่เรารู้สึกว่าเราไม่ได้นับถือศาสนา แต่เราก็ดำเนินไปได้ทุกวันแบบปกติสุขครับ ก็คือเราไม่ได้นับถือศาสนาแต่ที่เราอยู่บนเส้นทางที่เราคิดว่าอันนี้ถูกต้องนะ อันนี้ไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อนนะเรามองว่าจุดนี้ก็คือถือว่าเป็นชีวิตที่ดีแล้ว เขาก็คือดำเนินชีวิตไปได้ปกติแบบว่าไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อนครับ” (R17, 2025) แม้ว่าวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนาจะไม่ยึดโยงกับระบบความเชื่อทางศาสนาโดยตรงแต่ก็ยังยอมรับและนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาบางประการนำมาใช้ในวิถีชีวิตจริง เช่น หลักความไม่เบียดเบียน การรู้จักตนเอง และการใช้ชีวิตอย่างมีเมตตาสะท้อนให้เห็นถึงพุทธจริยศาสตร์ในลักษณะ **ฆราวาสนิยม (Secular Buddhist Ethics)** ที่แยกจริยธรรมออกจากความเชื่อทางศาสนา และสอดคล้องกับ **จริยศาสตร์แบบมนุษยนิยม (humanistic ethics)** ที่ให้ความสำคัญกับมนุษย์ในฐานะศูนย์กลางของคุณค่า โดยถือว่ามนุษย์มีศักยภาพในการกำหนดคุณธรรม ความดี และความหมายของชีวิตด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ **แนวคิดจริยศาสตร์แบบประโยชน์นิยม (utilitarian ethics)** ที่ยึดผลของการกระทำและความสุขของตนและผู้อื่นเป็นหลักในการตัดสินคุณค่าทางศีลธรรม นักวิชาการชาวเบลเยียม (Verhaeghen, 2015) ในบทความที่มีชื่อว่า Good and Well: The Case for Secular Buddhist Ethics เขาเสนอว่าพุทธจริยศาสตร์สามารถตีความได้โดยไม่ต้องอาศัยความเชื่อเรื่องกรรม หรือการเวียนว่ายตายเกิด และสามารถวางอยู่บนฐานเหตุผลเชิงมนุษยนิยมและเชิงผลลัพธ์ได้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาและไม่นับถือศาสนาต่างให้ความสำคัญของการนับถือพระพุทธศาสนาในการกำหนดกรอบแนวคิดด้วยชีวิตที่ดี โดยเลือกนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาบางประการมาใช้ในชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Satyawongthip (2015) พบว่า ท่านพุทธทาสภิกขุเสนอว่า ปัญหาของวัยรุ่นเกิดจากการบังคับตัวเองไม่ได้ และเสนอแนวทางแก้ไขโดยการปลูกฝังสัมมาทิฐิ และการกลับมาของศาสนาเพื่อเลิกวัตถุนิยม และ Chueatpra (2020) พบว่า ประชาชนในชุมชนใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5 พรหมวิหาร 4 ฆราวาสธรรม 4 และสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต กล่าวคือวัยรุ่นไทยทั้งสองกลุ่มนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจและแนวทางการดำเนินชีวิต

วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาและวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนามีทัศนคติที่ต่างกันว่า ชีวิตที่ดีคือชีวิตที่มีความสุข ตนเอง ครอบครัว และคนรอบข้างมีความสุข ชีวิตที่ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น และเป็นชีวิตที่บรรลุผลสำเร็จในชีวิตตามความคาดหวัง ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 กล่าวว่า “ชีวิตที่ดีหรือครับ ก็คือในความคิดของผมคือการอยู่อย่างสบาย การใช้ชีวิตอย่างสบายสงบอะไรก็คือชีวิตที่ดีการดำรงชีวิตได้อย่างที่เราไม่มีอุปสรรค หรือสิ่งอะไรต่าง ๆ ที่เข้ามาขัด หรือว่ามาเป็นตัวที่ฉวนแปรชีวิตเรา หรือปัญหาต่าง ๆ ไม่มีปัญหารุมเร้าอันนี้คือน่าจะเป็นชีวิตที่ดีอะไรอย่างนี้ครับ” (R2, 2025) วัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนาบางส่วนมีทัศนคติว่า ชีวิตที่ดีคือชีวิตที่เป็นอิสระ สามารถทำตามใจตนเองตามที่ต้องการ ไม่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของสังคม ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15 กล่าวว่า “ชีวิตที่ดีคือชีวิตที่เราฝัน ชีวิตที่เราไม่ไปยุ่งกับใคร ชีวิตที่เราใช้ชีวิตด้วยตัวเองได้” (R15, 2025) ส่วนหลักการดำเนินชีวิตของทั้งสองกลุ่มพบว่า การใช้ชีวิตแต่ละวันให้มีความสุขไม่เกิดความทุกข์ ทำวันนี้ให้ดีที่สุดเพื่อวันข้างหน้าที่มีความสุข เป็นที่น่าสังเกตว่า วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาไม่ได้เห็นว่าชีวิตที่ดีต้องสอดคล้องกับเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาคือการบรรลุนิพพาน จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นทั้งสองกลุ่มมีทัศนคติว่าหลักการดำเนินชีวิตคือการแสวงหาความสุข โดยนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาบางประการมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสุข สอดคล้องกับแนวคิดแบบ **สุขนิยม (Hedonism)** ที่มีทัศนคติว่าสิ่งที่ดีที่สุดของชีวิตคือการแสวงหาความสุขและสอดคล้องกับแนวคิดแบบ **บริโภคนิยม (Consumerism)**

วัยรุ่นไทยมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับวัตถุ ความสะดวกสบาย และเทคโนโลยีมากกว่าการพัฒนาจิตใจ หรือจริยธรรม (Chotima & Blauw, 2016) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า วัยรุ่นไทยที่ให้ความสำคัญกับความมั่งคั่ง ทรัพย์สิน และสถานะทางสังคม มีแนวโน้มมองว่าวัตถุเป็นแหล่งที่มาของความสำเร็จและความสุขในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ ลักษณะพื้นฐานของบริโภคนิยมที่นิยามคุณค่าของตนผ่านการครอบครอง ชีวิตที่ดีในทัศนะของวัยรุ่นไทยทั้งสอง กลุ่มนี้หมายถึงการมีความสุข สุขภาพดี ทรัพย์สินเงินทอง และประสบความสำเร็จในชีวิต สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม แบบวัตถุนิยมซึ่งเบี่ยงเบนไปจากเจตนารมณ์ดั้งเดิมของพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานของสอดคล้องกับงาน ของพระธรรมปิฎกอั้งโน Phra Pittaya Sawekpan (2005) ที่ว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความเจริญของเทคโนโลยี ด้านข่าวสารข้อมูลและการสื่อสารได้ถูกนำมาหล่อมมนุษย์ให้ผลิตเพลินหลุ่มหลงในความมัวเมาต่าง ๆ มากกว่า จะใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือพัฒนาตัวมนุษย์เอง เทคโนโลยีเหล่านั้นถูกใช้ป็นเครื่องมือแสวงหาสิ่งบำเรอ ความสุขสนองโลภะ โทสะรับใช้การทำลายความเกลียดชังกัน มีการแย่งชิงสิ่งบริโภคกัน การครอบงำกัน และการพยายามกำจัดการกัณฑ์เพื่อผลประโยชน์ของตนและกลุ่ม ซึ่งขัดแย้งกับทัศนะการมีชีวิตที่ดีตามหลักพุทธธรรม ที่ในขั้นต้นชีวิตต้องการปัจจัย 4 เป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต และการมีโอกาสที่จะพัฒนาตน ให้เข้าถึงจุดหมายของชีวิตที่สูงขึ้นไป เหนือจากนั้นวัตถุในปัจจุบัน 4 เป็นเพียงเครื่องประกอบเสริมความสุขที่จะเสพอ อย่างรู้จักพอดี โดยไม่ลุ่มหลงมัวเมา มีชีวิตด้วยความเกื้อกูลพ้นจากการเบียดเบียนระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยต่างฝ่ายต่างมีอิสรภาพทางสังคมด้วยกัน เพื่อเป็นฐานเข้าถึงอิสรภาพภายในตนเอง

วัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนาบางคนมีทัศนะว่า ชีวิตที่ดีคือชีวิตที่เป็นอิสระ สามารถทำตามใจตนเอง ตามที่ต้องการ ไม่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของสังคม สอดคล้องกับแนวคิดแบบอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ที่ให้ความสำคัญกับเสรีภาพและการเลือกใช้ชีวิตของปัจเจกบุคคล วัยรุ่นไทยกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการกำหนด ชีวิตด้วยตนเอง (Self-determination) และไม่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของศาสนา พิธีกรรมทางศาสนา แต่เลือก ที่จะกำหนดเป้าหมายของชีวิตด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhrū Palad Nabhichaya Nāṅavīro Lapimthong (2021) วัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนาให้ความสำคัญกับการพึ่งพาตนเองและหลักเหตุผลมากกว่า การยึดมั่นในพิธีกรรม

3. เปรียบเทียบทัศนะที่มีต่อการนับถือพระพุทธศาสนากับชีวิตที่ดีของวัยรุ่นไทยที่นับถือ พระพุทธศาสนากับวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนา

3.1 เหตุผลของการนับถือพระพุทธศาสนา/ไม่นับถือศาสนา

วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนามีแรงจูงใจการนับถือศาสนามาจากครอบครัว ซึ่งครอบครัว เป็นสถาบันแรกที่ปลูกฝังความเชื่อและพฤติกรรมทางศาสนามาตั้งแต่เด็ก เช่น การพาเข้าวัด การเข้าร่วมพิธีกรรม ทางศาสนา และการอบรมสั่งสอนหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดการซึมซับหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และเมื่อโตขึ้นได้มีประสบการณ์และคิดทบทวนไตร่ตรองด้วยตนเองก็เห็นว่าหลักธรรมของพระพุทธศาสนาสามารถ นำมาใช้ในชีวิตจริง เช่น อริยสัจ 4 หลักความเป็นเหตุและผล หลักไตรลักษณ์ หลักความเป็นจริงของสรรพสิ่ง และการใช้สติ มีสมาธิ ในการดำเนินชีวิต ซึ่งหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเหล่านี้สอดคล้องกับหลักการ ทางวิทยาศาสตร์จึงสามารถเข้าใจและยอมรับได้มากกว่าหลักความเชื่อที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึง แนวโน้มการตีความศาสนาในเชิงเหตุผลมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 กล่าวว่า “สำหรับผม ครอบครัวที่มีผล ต่อการนับถือศาสนาพุทธนะครับเพราะว่าตั้งแต่เกิดมาเราอยู่ในสถาบันของครอบครัวแล้วก็พ่อแม่ในฐานะ ผู้ปกครองมีอิทธิพลอย่างมากนะครับในการกล่อมเกล้าให้เราเลือกนับถือศาสนาพุทธนะครับ” (R3, 2025) นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 ยังเห็นว่า หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาสอดคล้องกับหลักการวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นหลักคำสอนที่เป็นเหตุผล “มันจะทำให้เราพบว่าในหลักธรรมคำสอนที่มันสอดคล้องในหลักวิทยาศาสตร์ ที่เราได้รับจากสถาบันการศึกษาอย่างเช่นความเป็นเหตุเป็นผลในหลักของศาสนาพุทธมันสอดคล้องกับหลัก ความเป็นเหตุเป็นผลในวิทยาศาสตร์มีสิ่งนี้จึงเกิดสิ่งนั้นครับ” (R3, 2025) ส่วนวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนามีทัศนะ

ว่าจุดเปลี่ยนที่ทำให้ไม่นับถือศาสนาเนื่องจากเมื่อเติบโตขึ้นได้ผ่านประสบการณ์และคิดทบทวนไตร่ตรองด้วยตนเองจึงเห็นว่าการนับถือศาสนาไม่ได้ส่งผลต่อชีวิตจึงไม่จำเป็นต้องนับถือศาสนาและไม่จำเป็นต้องยึดติดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง แต่เลือกที่จะยึดมั่นในปรัชญาของตนเองและเลือกทำในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูกต้อง ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11 กล่าวว่า “จุดเปลี่ยนก็คือพอหนูโตขึ้นนะคะพอได้เรียนรู้ได้ผ่านอะไรหลาย ๆ อย่างมาค่ะ มันทำให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตมากขึ้นก็เลยทำให้รู้สึกว่ามันไม่จำเป็นต้องยึดติดกับศาสนาอะไรค่ะ เพราะว่าสบายใจที่จะยึดมั่นในตนเองแล้วก็ยึดประสบการณ์ส่วนตัวในการตัดสินใจมากกว่าการยึดหลักการคำสอนจากศาสนา” (R11, 2025) นอกจากนี้วัยรุ่นที่ไม่นับถือศาสนายังเห็นว่าพิธีกรรมทางศาสนาต่าง ๆ และความเชื่อต่าง ๆ เป็นความเชื่อมงายเนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์ได้ ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ บางคนยังเกิดความรู้สึกเบื่อองค์กร เบื่อพระ นักบวช ในศาสนาอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นไทยไม่นับถือพระพุทธศาสนาและไม่นับถือศาสนาสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและโลกทัศน์ของคนรุ่นใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ซึ่งมีแนวโน้มใช้เหตุผลและประสบการณ์ส่วนตัวในการประเมินคุณค่าทางศาสนาแทนที่จะยึดถือจากขนบธรรมเนียมหรือการสืบทอดทางวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nithiuthai (2011) พบว่าการพัฒนาเยาวชนแนวพุทธด้วยไตรสิกขา โดยการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการฝึกฝนอบรมตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา มีผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขของเยาวชน

3.2 ความเชื่อทางศาสนา

วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาและวัยรุ่นที่ไม่นับถือศาสนามีความเชื่อหรือนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น การนับถือเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ เช่น พระพิฆเนศ เจ้าแม่กวนอิม ส่วนวัยรุ่นไทยที่มีภูมิลำเนาภาคเหนือก็จะนับถือผีบรรพบุรุษด้วย เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจและปกป้องคุ้มครองให้ชีวิตอยู่ดีมีสุข ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 กล่าวว่า “ความเชื่อในการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผมนับถือพระพุทธเจ้าเป็นหลักแล้วก็ตามด้วยพระรัตนตรัยนั่นแหละ ทั้งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แต่ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของผมด้วยการทำเป็นนับถือครูบาอาจารย์ต่าง ๆ อะไรระครับ แล้วก็มาเป็นในรูปแบบของอาจจะโยงเข้ามาในเรื่องของผี ผมเป็นคนภาคเหนือก็จะเชื่อเรื่องผีด้วยอะไรระครับ” (R2, 2025) ส่วนความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม บุญ บาป เชื่อว่ามีอยู่จริง หากเราทำความดีทำให้เกิดความสบายใจ หากทำความชั่วทำให้เกิดความทุกข์ใจ เตือดร้อน อย่างไรก็ตาม มีวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนาบางคนไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม บุญ บาป เพราะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นจริง เห็นได้จากเราทำดีกับใคร เขาอาจไม่ทำดีตอบแทนเราก็ได้ และจากสังคมในปัจจุบันที่พบว่า คนทำดีไม่ได้ดี คนทำชั่วได้ดีมีถมไป ส่วนทัศนคติของวัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาและวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนาที่มีต่อความเชื่อเรื่องสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เช่น นรก สวรรค์ ชีวิตหลังความตาย และนิพพาน ว่าไม่มีอยู่จริงเพราะพิสูจน์ไม่ได้ อย่างไรก็ตาม วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่มีทัศนคติว่า นิพพานมีอยู่จริง เป็นหลักคำสอนที่มีอยู่จริงตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งนิพพานเป็นสภาวะที่ชีวิตดับไปเลย ไม่ต้องกลับมาเกิดอีก จะเห็นได้ว่าทัศนคติของวัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาและวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนาแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนโลกทัศน์ (Worldview Transformation) ศาสนาไปจากเดิมกล่าวคือ ในอดีตการนับถือศาสนามีลักษณะในเชิงพิธีกรรมและสถาบัน แต่ในปัจจุบันเนื่องด้วยอิทธิพลของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่ยอมรับความรู้ที่พิสูจน์ได้และหลักแห่งเหตุผล ทำให้เปิดโอกาสให้ตั้งคำถามต่อความเชื่อเดิม โดยเฉพาะสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติและพิสูจน์ไม่ได้ ได้แก่ กฎแห่งกรรม นรก สวรรค์ บุญ บาป ชีวิตหลังความตาย และนิพพาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม วัยรุ่นไทยทั้งสองกลุ่มบางส่วนยังเชื่อหรือนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น การนับถือเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ เช่น พระพิฆเนศ เจ้าแม่กวนอิม โดยเฉพาะวัยรุ่นไทยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือจะนับถือผีบรรพบุรุษด้วยเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจและปกป้องคุ้มครองให้ชีวิตอยู่ดีมีสุข สะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์แบบวิญญูณนิยมที่เป็นการผสมผสานความเชื่อด้านไสยศาสตร์ พิธีกรรม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้ากับการนับถือพระพุทธศาสนา โดยขาดการวิเคราะห์เชิงเหตุผลและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลักธรรมของพระพุทธเจ้า

วัยรุ่นไทยจำนวนไม่น้อยที่ยังคงนับถือศาสนาที่ไม่ได้แสดงถึงการนับถือศาสนาในรูปแบบของการยึดมั่นต่อพิธีกรรมอย่างเคร่งครัด แต่กลับเลือกนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาบางประการเช่น อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ กฎแห่งกรรม หรือการเจริญสติ ทำสมาธิ ที่สอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ตรงของตนเอง มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต หากเห็นว่าหลักธรรมของพระพุทธศาสนาบางประการนั้นสอดคล้องกับหลักเหตุผลและส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Supanusont (2003) พบว่าหลักการดำเนินชีวิตที่ดีตามธรรมชาติของพุทธจริยศาสตร์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมปัจจุบัน ถ้าบุคคลในสังคมสนใจและศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุและผล ไม่ยึดมั่นถือมั่น มองเห็นธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างอิสระ จะทำให้บุคคลนั้นลดปัญหาในการดำเนินชีวิตของเขาได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Pittaya Sawekpan (2005) พบว่า การเข้าใจไตรลักษณ์สามารถทำให้บุคคลมีความสงบภายใน ซึ่งสะท้อนในคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มวัยรุ่นที่กล่าวถึงการฝึกสติและการปล่อยวาง

3.3 พฤติกรรมทางศาสนา

วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาและวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนามีทัศนคติที่ต่างกันว่า หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ดีและสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น ศีล 5 เป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานของการกระทำดี หลักอริยสัจ 4 เพื่อพิจารณาเหตุแห่งทุกข์และหนทางแห่งการดับทุกข์ หลักไตรลักษณ์ เพื่อพิจารณาถึงความไม่เที่ยงแท้และสอนให้ไม่ยึดมั่นถือมั่น และการใช้สติ ทำสมาธิ ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 12 กล่าวว่า “ก็ยังคงนำมาในส่วนที่ดีก็เอามาเป็นแนวทางแล้วก็เป็นหลักในการใช้ชีวิตอยู่ แต่ว่าก็ไม่ได้เคร่งมากมาขนาดนั้นนะว่าอะไรที่เขาห้ามทำก็ไม่ทำเพราะว่าบางทีเราก็กทำบ้างแต่ว่าก็คือเรียกว่าพยายามจะใช้หลักแนวคิดที่มันเป็นในเรื่องของการทำสิ่งดี ๆ ซะมากกว่า” (R12, 2025) นอกจากนี้วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาและวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนาส่วนใหญ่เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา กับครอบครัวและการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในสถานศึกษา เช่น ทำบุญตักบาตร สวดมนต์ ไหว้พระ และอธิษฐานขอพร เพื่อให้เกิดความสุข ความสบายใจ ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9 กล่าวว่า “ผมก็จะสวดมนต์ช่วงใกล้สอบบ่อยครับ เพราะว่าจิตฟุ้งซ่านที่ผมบอกครับ ศาสนาคือปรัชญาสำหรับผม ผมเอาศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ ผมสวดมนต์ผมไหว้พระเพื่อให้สมาธิให้จิตของผมมันเป็นสมาธิให้ผมไม่ฟุ้งซ่าน” (R9, 2025) จะเห็นได้ว่า วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาและวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนามีทัศนคติที่ต่างกันว่า หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจและสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ตัวอย่างเช่น ศีล 5 อริยสัจ 4 หลักไตรลักษณ์ และการฝึกสติ ถูกมองว่าเป็นแนวทางที่ช่วยให้เข้าใจปัญหาในชีวิต ลดความทุกข์ และนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีได้ โดยเฉพาะวัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาบางกลุ่มโดยเฉพาะผู้ที่มิพื้นฐานครอบครัวเข้มแข็งด้านศาสนาหรือเคยได้รับการปลูกฝังแนวคิดทางธรรมะอย่างลึกซึ้งซึ่งมีทัศนคติว่า หลักธรรมของพระพุทธศาสนา เช่น อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ และการเจริญสติ สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง เช่น ช่วยให้เข้าใจทุกข์ วางใจต่อปัญหา และดำเนินชีวิตอย่างมีสติ แนวคิดเหล่านี้สะท้อนให้เห็นแนวคิดแบบพุทธนิยมและพฤติกรรมตามพุทธจริยศาสตร์แท้ที่มุ่งเน้นการ “ปล่อยวาง” และการ “พัฒนาจิตใจ” มากกว่าการยึดถือในรูปแบบหรือผลลัพธ์ภายนอก Laksanawat (2020) พบว่าการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ส่งผลต่อการพัฒนาทางกาย จิต และความสุขในชีวิต โดยเน้นการรู้เท่าทันตนเองและการเจริญสติ มากกว่าการแสวงหาความสุขจากปัจจัยภายนอก ทั้งนี้วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาและวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนาเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนากับครอบครัว สถาบันการศึกษา หรือชุมชน เช่น การสวดมนต์ ไหว้พระ ทำบุญ การอธิษฐานขอพร ให้มีความสุขที่ดี สอบได้ และประสบความสำเร็จในชีวิต แม้ว่าวัยรุ่นไทยทั้งสองกลุ่มจะไม่ได้ปฏิบัติตามพิธีกรรมทางศาสนาอย่างเคร่งครัดก็ตาม ซึ่งลักษณะการนับถือเช่นนี้สะท้อนแนวคิดแบบ “วิญญูธรรมนิยม” และ “บริโภคนิยม” ที่พบในงานของ Phra Pittaya Sawekpan (2005) ซึ่งระบุว่าศาสนาในรูปแบบนี้มักมีรากฐานจากความเชื่อผสมผสาน เช่น ไสยศาสตร์ การอธิษฐานขอพร หรือการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อ “หวังผล” เป็นหลัก มากกว่าการเข้าใจธรรมะอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าพฤติกรรมของวัยรุ่นกลุ่มนี้

จะยังเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา แต่ก็เป็นการศึกษาเชิง “วัฒนธรรม” หรือ “ประเพณี” มากกว่า การ “เข้าใจด้วยปัญญา” จึงอาจเรียกได้ว่าเป็น “พุทธศาสนาแบบหวังผลลัพธ์” (Result-oriented Buddhism) สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมทางศาสนาและทัศนคติที่มีต่อศาสนาเชิงพิธีกรรมและวัฒนธรรมมากกว่าที่จะเข้าใจ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนาบางคนจะไม่เข้าร่วม พิธีกรรมทางศาสนาหรือไม่ปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่พวกเขาก็ยึดหลักปรัชญาและมีหลักจริยธรรม การดำเนินชีวิตของตนเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดแบบบราวนานิยมที่ยึดมั่นในตนเอง (Self-reliance) และ หลักแห่งเหตุผลทำให้เห็นได้ว่า วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนากับวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนามีแนวโน้ม ที่จะเลือกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติอย่างมีวิจารณญาณและให้คุณค่ากับประโยชน์ที่เกิดขึ้น ในการดำเนินชีวิตมากกว่าการยึดติดกับพิธีกรรมทางศาสนาอย่างเคร่งครัด ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัย ของ Supanusont (2003) ซึ่งให้เห็นว่า ชีวิตที่ดีคือชีวิตที่มีการฝึกฝนตนเองตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา สามารถเข้าถึงได้ด้วยปัญญา ด้วยการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) รู้เท่าทันเหตุและผลของสิ่ง ที่เกิดขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Pittaya Sawekpan (2005) ว่าหลักธรรมของพระพุทธศาสนาสามารถนำไปใช้ พัฒนาจิตใจและเป็นหลักการดำเนินชีวิตที่ดีได้

3.4 ศาสนาในฐานะเป็นเครื่องมือสร้างคนดี

วัยรุ่นไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาและวัยรุ่นไทยที่ไม่นับถือศาสนามีทัศนคติที่ต่างกันว่าหลักธรรม ของพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการสร้างคนดี แม้วัยรุ่นที่ไม่นับถือศาสนาจะไม่ยึดติดกับคำสอนของศาสนาใด ศาสนาหนึ่ง แต่ก็ยอมรับว่าหลักธรรมของศาสนาโดยทั่วไปมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้คนทำความดีและเป็นปัจจัยสำคัญ ที่หล่อหลอมคุณธรรมภายในจิตใจ ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 กล่าวว่า “ขอใช้คำว่าอีกหนึ่งปัจจัยที่จะช่วย ทำให้เป็นคนดี ดีกว่า แต่ว่าอาจจะไม่ใช่ปัจจัยเดียวหรือปัจจัยหลักแต่เป็นหนึ่งในเหตุปัจจัยว่าสามารถ หล่อหลอมให้คนเป็นคนดีได้” (R1, 2025) ทั้งนี้วัยรุ่นไทยทั้งสองกลุ่มเห็นว่าคนดีไม่ควรตัดสินจากการนับถือศาสนา แต่ควรดูจากพฤติกรรม การกระทำ และเจตนาของแต่ละบุคคล โดยนิยามคนดีคือคนที่ไม่ทำความเดือดร้อน ให้แก่ตนเองและผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 กล่าวว่า “ตัดสินความดีความชั่วตัดสินได้จากพฤติกรรม การกระทำของเราทำชั่วหรือเปล่า เราจะรู้อยู่แก่ใจว่าสิ่งที่เราทำไป ดีหรือไม่ดี” (R2, 2025) จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นไทยทั้งสองกลุ่มมีแนวคิดด้านจริยธรรมที่เน้น การพิจารณาอย่างมีเหตุผล (Moral reasoning) มากกว่าการอ้างอิงอัตลักษณ์ทางศาสนาแบบดั้งเดิม ส่วนแนวทาง การเสริมสร้างคนดี วัยรุ่นไทยทั้งสองกลุ่มเห็นพ้องกันว่าครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝัง คุณธรรมและการดำรงชีวิตอย่างมีจริยธรรม นอกจากนี้ยังมีสถาบันการศึกษาระดับโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ก็มีบทบาทในการสนับสนุนและเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีได้เช่นกันซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัย ของ Phrakhru Palad Nabhichaya Nāṇavīro (Lapimthong) (2021) พบว่าวัยรุ่นที่ไม่นับถือศาสนาไม่ได้ปฏิเสธ คุณค่าของศาสนา แต่เลือกที่จะยึดถือหลักจริยธรรมและเหตุผลในการดำเนินชีวิต โดยไม่จำเป็นต้องยึดมั่น ในพิธีกรรมทางศาสนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nithiuthai (2011) พบว่าการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5 และอริยสัจ 4 มาใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในหมู่เยาวชนได้

โดยสรุป ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นไทยมองว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ กฎแห่งกรรม และการฝึกสติสมาธิ มีคุณค่าในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่ดี เนื่องจากช่วยให้เข้าใจปัญหาชีวิต ควบคุมอารมณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพุทธจริยศาสตร์ที่เน้นการพัฒนาปัญญา และความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง เมื่อเปรียบเทียบระหว่างวัยรุ่นที่นับถือพระพุทธศาสนากับวัยรุ่น ที่ไม่นับถือศาสนา พบว่าวัยรุ่นที่นับถือพระพุทธศาสนา มองว่าพระพุทธศาสนาเป็นทั้งหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจและ แนวทางในการดำเนินชีวิต ขณะที่วัยรุ่นที่ไม่นับถือศาสนาแม้จะไม่ยึดถือศาสนาในฐานะสถาบัน แต่ยังคงนำหลักธรรม

บางประการมาใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจชีวิตและแก้ปัญหา อย่างไรก็ตาม ทั้งสองกลุ่มเห็นพ้องกันว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาชีวิตที่ดีได้ ดังนั้น ในเชิงนโยบายควรส่งเสริม การเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในลักษณะที่เน้นการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การคิด เชิงวิจารณ์ญาณ และสุขภาพทางจิตของเยาวชนในสังคมร่วมสมัย

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้เสนอองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับพลวัตของพระพุทธศาสนาในสังคมไทยร่วมสมัย โดยพบว่า เยาวชนไทยทั้งที่นับถือพระพุทธศาสนาและไม่นับถือศาสนาไม่ได้ปฏิเสธพระพุทธศาสนาโดยสิ้นเชิง แต่เลือก ตีความและนำหลักธรรมบางประการมาใช้ในฐานะ “กรอบจริยธรรมสำหรับการดำเนินชีวิต” มากกว่าการยึดถือ ศาสนาในรูปแบบพิธีกรรมหรือสถาบันศาสนา ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาในมุมมองของเยาวชน กำลังแปรรูปไปสู่ลักษณะเป็น “ฆราวาสนิยมเชิงจริยศาสตร์” (Secular Buddhist Ethics) ซึ่งเน้นเหตุผล ประสพการณ์ชีวิต และความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคลในการสร้างความหมายของ “ชีวิตที่ดี” ซึ่งองค์ความรู้นี้ แตกต่างจากงานศึกษาที่ผ่านมาซึ่งมักอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับศาสนาในกรอบของการเสื่อมถอย ของศรัทธาทงศาสนา (Secularization) ที่ทำให้บทบาทของศาสนาในสังคมลดลง โดยผลการวิจัยนี้เสนอว่า แม้ระดับการปฏิบัติศาสนกิจของเยาวชนจะลดลง แต่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนายังคงถูกนำมาประยุกต์ใช้เป็น กรอบจริยธรรมร่วมสมัย และสามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดจริยศาสตร์ตะวันตก เช่น ประโยชน์นิยม สุขนิยม เหตุผล นิยม อรรถิถาวนิยม ปัจเจกนิยม ในการอธิบายการแสวงหาความหมายและความดีงามของชีวิตในบริบทสังคมสมัยใหม่ จากการศึกษานี้สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่คือ กรอบแนวคิดของพุทธจริยศาสตร์แบบฆราวาสเชิงบูรณาการ ดังใน Figure 1

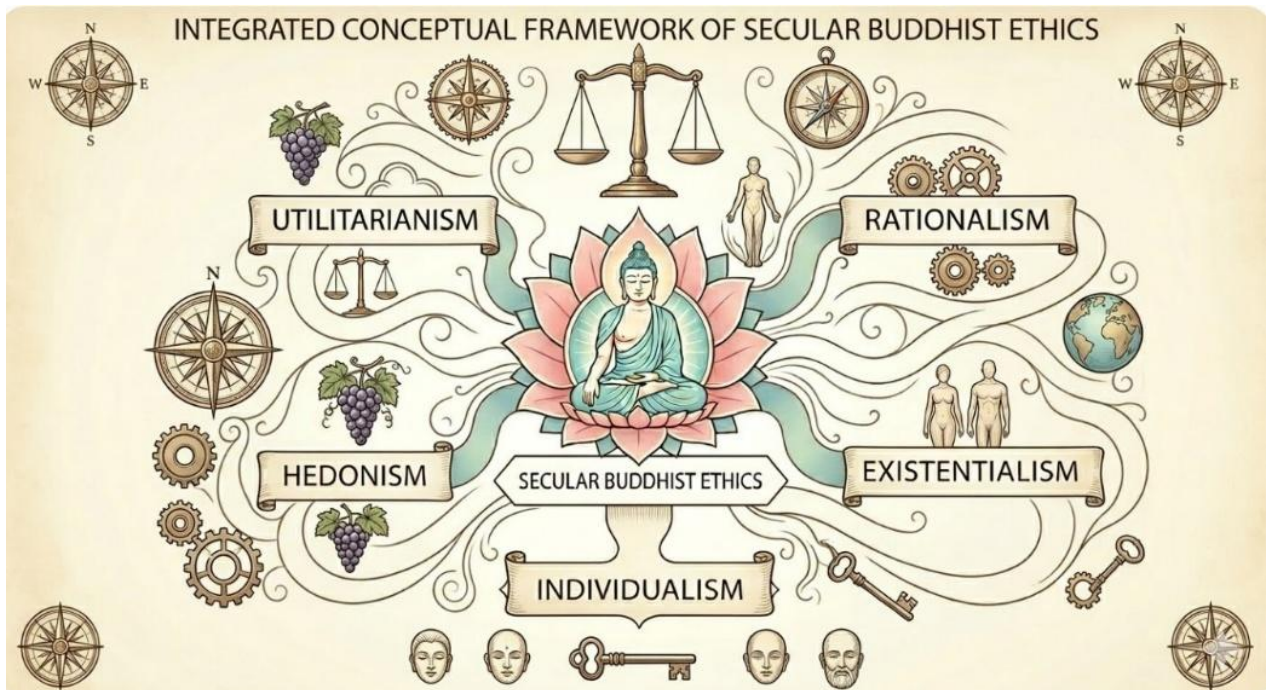

Figure 1 Integrated Conceptual Framework of Secular Buddhist Ethics

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า วัยรุ่นไทยทั้งกลุ่มที่นับถือและไม่นับถือศาสนามีทัศนคติสอดคล้องกันว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการมีชีวิตที่ดี เนื่องจากทำหน้าที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจและเป็นกรอบทางจริยธรรมที่ยึดหยุ่นต่อการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน แม้กลุ่มที่ไม่นับถือศาสนาจะให้ความสำคัญกับเหตุผลเชิงปัจเจกและการกำหนดตนเอง แต่จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่ากลุ่มที่ไม่นับถือศาสนายังคงยอมรับหลักอริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ กฎแห่งกรรม และการฝึกสติ ในฐานะเครื่องมือเชิงปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและสร้างความสุขโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ปรากฏการณ์นี้สะท้อนถึงแนวโน้มของพุทธจริยศาสตร์เชิงฆราวาสนิยม (Secular Buddhist Ethics) ที่เยาวชนเลือกใช้แก่นคำสอนมากกว่าการยึดติดในเชิงสถาบันหรือพิธีกรรม อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างสำคัญอยู่ที่แรงจูงใจ โดยกลุ่มผู้นับถือศาสนา มักได้รับอิทธิพลจากครอบครัวและสถาบันทางสังคม ในขณะที่กลุ่มไม่นับถือศาสนาจะอิงกับกรอบคิดประโยชน์นิยมและประสบการณ์ตรงเป็นหลัก ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไปคือ 1) ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายพื้นที่และช่วงวัยมากขึ้น 2) ควรเพิ่มวิธีวิจัยเชิงปริมาณควบคู่เพื่อเปรียบเทียบผลอย่างเป็นระบบ และ 3) ควรศึกษาต่อยอดเชิงลึกด้านการประยุกต์หลักธรรมกับบริบทดิจิทัลของวัยรุ่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2567

References

- Anamwathana, P. (2025). Examining Religious Engagement Among Thai Buddhist Undergraduates. *ISEAS Perspective*, 42(1), 2335-6677.
- Chotima, M. & Blauw, J. (2016). The Influence of Materialism on Well-Being among Thai Adolescents. *Scholar: Human Sciences*, 8(1), 141-158.
- Chueatapra, S. (2020). The application of Buddhism in enhancing quality of life in Khampi Subdistrict, Nakae District, Nakhon Phanom Province. [Master's dissertation, Mahasarakham Rajabhat University]. Thesis Central Library Mahasarakham Rajabhat University. <https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2563/M128551/Chuatapra%20Sirichai.pdf>.
- Laksanawat, P. (2020). The application of Buddhist Teaching for Self-Development: A . *Ramkhamhaeng Research Journal of Humanities and Social Sciences*, 23(2), 33-44.
- Mittsatsirikul, S. (2022). An application of Buddhist principles in encourage for well-being of the elderly in nan province in the situation of the Covid-19 epidemic.[Master's dissertation, Mahachulalongkornrajavidyalaya University]. Thesis Central Library Mahachulalongkornrajavidy. <https://e-thesis.mcu.ac.th/items/4693>.
- Nithiuthai, S. (2011). The Development of the Youths according to the Buddhist way in Thai societies.[Master's dissertation, Mahachulalongkornrajavidyalaya University]. Thesis Central Library MahachulalongkornrajavidyalayaUniversity. <http://kb.mcu.ac.th/userfiles/file/library1/Thesis/832554.pdf>.
- Phra Pittaya Sawekpan. (2005). Buddhist Beliefs and good life in Thai society: A case study of Buddhists in Bangkok. [Master's dissertation, Mahidol University].Thesis Central Library MahidolUniversity. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:84994#.

- Phra Suphakit Supanyo. (2021). The Application for Mindfulness Clear Comprehension In Living Daily Life. *Journal of Political Science Suan Sunandha Rajabhat University*, 4(2), 99-107.
- Phra Thammapitaka (P.A. Payutto). (1999). *Dhamma and Thai in the present situation* (2nd ed.). Bangkok, Thailand: Kurusapa Printing House, Lat Phrao.
- Phrakhru Palad Nabhichaya Ñāṇavīro (Lapimthong). (2021). An analytical study of irreligious people's reasons. [Master's dissertation, Mahachulalongkornrajavidyalaya University]. Thesis Central Library Mahachulalongkornrajavidyalaya University. <https://e-thesis.mcu.ac.th/items/2547>.
- R1. (2025). Thai Adolescent's Perceptions of The Importance of Buddhism for A Good Life. (Sukham, S., Interviewer)
- R10. (2025). Thai Adolescent's Perceptions of The Importance of Buddhism for A Good Life. (Sukham, S., Interviewer)
- R11. (2025). Thai Adolescent's Perceptions of The Importance of Buddhism for A Good Life. (Sukham, S., Interviewer)
- R12. (2025). Thai Adolescent's Perceptions of The Importance of Buddhism for A Good Life. (Sukham, S., Interviewer)
- R15. (2025). Thai Adolescent's Perceptions of The Importance of Buddhism for A Good Life. (Sukham, S., Interviewer)
- R17. (2025). Thai Adolescent's Perceptions of The Importance of Buddhism for A Good Life. (Sukham S., Interviewer)
- R2. (2025). Thai Adolescent's Perceptions of The Importance of Buddhism for A Good Life. (Sukham, S., Interviewer)
- R3. (2025). Thai Adolescent's Perceptions of The Importance of Buddhism for A Good Life. (Sukham, S., Interviewer)
- R9. (2025). Thai Adolescent's Perceptions of The Importance of Buddhism for A Good Life. (Sukham, S., Interviewer)
- Satchayanon, K. (2024). The role of non-religious individuals in modern society in shaping their professional aspirations. [Master's dissertation, Mahidol University]. Thesis Central Library Mahidol University. <https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/5774>.
- Satyawongthip, P. (2015). Buddhadasa Bhikku's Viewpoints on Dealing with Teenagers. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 23(43), 85-104.
- Supanusont, S. (2003). The good life from the perspective of Buddhist ethics. [Master's dissertation, Mahidol University]. Thesis Central Library Mahidol University. <https://mulinet11.li.mahidol.ac.th/e-thesis/4137753.pdf>.
- Verhaeghen, P. (2015). Good and Well: The Case for Secular Buddhist Ethics. *Contemporary Buddhism*, 16(1), 43-54. <https://doi.org/10.1080/14639947.2015.1006802>.